הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תרה תרו

(ד) בְּתַרְנְגוֹלִים (ג) לְבָנִים עַל דֶּרֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה א׳ יח) ׳אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ׳. (ה) וְנָהֲגוּ לִתֵּן הַכַּפָּרוֹת לַעֲנִיִּים אוֹ לִפְדּוֹתָן (ד) (ו) בְּמָמוֹן שֶׁנּוֹתְנִים לָעֲנִיִּים (מהרי״ל (מנהגים)). וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין לֵילֵךְ (ז) עַל הַקְּבָרוֹת וּלְהַרְבּוֹת (ה) בִּצְדָקָה, וְהַכֹּל מִנְהָג יָפֶה. וְיֵשׁ לְהַסְמִיךְ שְׁחִיטַת הַכַּפָּרוֹת מִיָּד לְאַחַר שֶׁהֶחֱזִירוֹ עָלָיו (ו) (ח) וְסָמַךְ יָדָיו עָלָיו דְּמוּת הַקָּרְבָּן, (ז) (ט) וְזוֹרְקִין בְּנֵי מְעֵיהֶם עַל הַגַּגּוֹת אוֹ בֶּחָצֵר, מָקוֹם שֶׁהָעוֹפוֹת יְכוֹלִין לָקַחַת מִשָּׁם (טור):

תרו שֶׁיְּפַיֵּס אָדָם חֲבֵרוֹ בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א מִשְׁנָה יוֹמָא פ״ה (ע״ב). ב מִכַּמָּה עוּבְדֵי שָׁם בַּגְּמָרָא פ״ז (ע״א). ג מֵימְרָא דְּרַב חִסְדָּא שָׁם.

א [א]עֲבֵרוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ אֵין יוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עַד שֶׁיְּפַיְּסֶנּוּ, וַאֲפִלּוּ לֹא הִקְנִיטוֹ אֶלָּא בִּדְבָרִים (א) [ב]צָרִיךְ (ב) לְפַיְּסוֹ. וְאִם אֵינוֹ מִתְפַּיֵּס בָּרִאשׁוֹנָה (א׳) (ג) * יַחֲזֹר וְיֵלֵךְ פַּעַם שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית, [ג]וּבְכָל פַּעַם יִקַּח עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, (ד) וְאִם אֵינוֹ מִתְפַּיֵּס בְּשָׁלֹשׁ פְּעָמִים (ג) (ה) אֵינוֹ זָקוּק לוֹ. (מִיהוּ יֹאמַר

בְּאֵר הֵיטֵב

עַיֵּן מַטֵּה מֹשֶׁה (סי׳ תתלז): (ג) **לְבָנִים.** וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לַחֲזֹר אַחַר לְבָנִים דַּוְקָא דְּהָוֵי כְּעֵין דַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי אֶלָּא אִם יִזְדַּמֵּן לוֹ לָבָן יִקַּח. בַּ״ח (ס״ב). וְאִם אֵין לוֹ תַּרְנְגוֹל יִקַּח שְׁאָר בַּעַל חַי וְדָגִים, אֲבָל לֹא תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה דְּרָאוּי לְהַקְרָבָה וְנִרְאֶה כְּמַקְדִּישׁ קָדָשִׁים בַּחוּץ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) עַיֵּן שָׁם: (ד) **בְּמָמוֹן.** וְזֶהוּ טוֹב יוֹתֵר מֵהַנּוֹתֵן לָעָנִי תַּרְנְגוֹל דְּיִתְבַּיֵּשׁ, שְׁלָ״ה (שם) וּמַהֲרִי״ל (מנהגים). וְהַנִּזְהָר לִתֵּן מַעֲשֵׂר לֹא יִקַּח זֶה הַפִּדְיוֹן מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר אֶלָּא מִמְּעוֹת עַצְמוֹ. שְׁלָ״ה (שם): (ה) **בִּצְדָקָה.** וְהַצְּדָקָה שֶׁנּוֹתְנִין שָׁם הוּא פִּדְיוֹן הַכַּפָּרוֹת. לְבוּשׁ. וְאִם כֵּן רָאוּי לָתֵת כְּפִי עֵרֶךְ הַכַּפָּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה). וְנִרְאֶה לִי דְּאֵין לוֹמַר תְּחִנּוֹת שָׁם רַק מַה שֶּׁמְּיֻסָּד מִקַּדְמוֹנִים מֵאַחַר דְּאֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן. מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וְנִרְאֶה לִי גַּם כֵּן דְּהוּא הַדִּין בְּעֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה: (ו) **וְסָמַךְ.** וְטַ״ז (סק״ג) כָּתַב דְּיֵשׁ לִמְנֹעַ דָּבָר זֶה דְּנִרְאֶה כְּמַקְדִּישׁ קָדָשִׁים בַּחוּץ,

עַיֵּן שָׁם: (ז) **וְזוֹרְקִין.** שֶׁדֶּרֶךְ הַתַּרְנְגוֹלִים לֵילֵךְ אָנָה וָאָנָה וּמִתְפַּרְנְסִין מֵהַגָּזֵל גַּם אוֹכְלִים שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים לָכֵן אֵין לֵהָנוֹת מֵהֶם. לְבוּשׁ. וְטַ״ז (סק״ד) כָּתַב מִשּׁוּם רַחֲמָנוּת שֶׁיְּרַחֲמוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם. וְכָתַב הַטּוּר דְּכָבֵד וּכְלָיוֹת בִּכְלַל בְּנֵי מֵעַיִם הֵם. וּמַשְׁמַע בַּגְּמָרָא (חולין צה:) דְּאַחַר יָכוֹל לִטְלוֹ מִן הַגַּג וּלְאָכְלָם דְּאֵין דֶּרֶךְ לְהַשְׁלִיךְ נְבֵלוֹת בַּגַּג. טַ״ז (שם), עַיֵּן שָׁם בְּמַה שֶּׁכָּתַב הָא לָאו דְּחִיָּה הִיא דְּהָא אָמְרִינַן הֲוָה שָׁדֵי כּוּלְיָיתָא וְכָל שֶׁהוּא דֶּרֶךְ הַשְׁלָכָה וַדַּאי שֶׁל אִסּוּר הוּא וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם. נִרְאֶה מִדְּבָרָיו דַּהֲוָה שָׁדֵי וְכוּ׳ קָאֵי לִבְנֵי בַּיִת, וְלֵיתָא דְּבַגְּמָרָא (שם) אִיתָא דַּהֲוָה שָׁדֵי לְעוֹרְבָא כַּבְדָא וְכוּלְיָיתָא וְכוּ׳ אִם כֵּן מַאי אַהֲנֵי לָן לִישָּׁנָא דְּשָׁדֵי וְכוּ׳ לוֹמַר דַּהֲוָה שֶׁל אִסּוּר, הָא לִישָּׁנָא דַּהֲוָה שָׁדֵי קָאֵי לְהָעוֹרְבִים, וְקַל לְהָבִין, וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגה״ט):

א (א׳) **יַחֲזֹר.** בְּמִין רִצּוּי אַחֵר. בַּ״ח (ס״א): (ג) **אֵינוֹ.** וְאִם רָצָה לְפַיְּסוֹ יוֹתֵר

בֵּאוּר הֲלָכָה

א * **יַחֲזֹר וְיֵלֵךְ וְכוּ׳ וּבְכָל פַּעַם וְכוּ׳.** הִנֵּה מִלְּשׁוֹן הַטּוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ [א]**מַשְׁמַע שֶׁתֵּכֶף בְּפַעַם רִאשׁוֹן שֶׁמְּבַקֵּשׁ מְחִילָה יָבִיא עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם, אֲבָל מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם** (הל׳ תשובה פ״ב ה״ט) **נִרְאֶה דְּבַפַּעַם הָרִאשׁוֹן יֵלֵךְ בְּעַצְמוֹ אוּלַי יִמְחֹל לוֹ וְאַחַר כָּךְ יֵלֵךְ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְיוֹלִיךְ עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם** [וְלִדְבָרָיו הָא דְּאָמַר בַּגְּמָרָא (פז.), הַמְבַקֵּשׁ מַטּוּ מֵחֲבֵרוֹ אַל יְבַקֵּשׁ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

חת״ך שֵׁם מַלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל הַחַיִּים: (ד) **בְּתַרְנְגוֹלִים לְבָנִים.** וּמִכָּל מָקוֹם אֵין לְחַזֵּר אַחֲרֵי לְבָנִים דַּוְקָא כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִין אֲנָשִׁים שֶׁמְּהַדְּרִין אַחֲרֵיהֶם בְּיוֹתֵר וְנוֹתְנִין בִּיקֶר, וְהוּא מִדַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי וְחֹק עַכּוּ״ם, אֶלָּא אִם יָבֹא מִמֵּילָא לִקְנוֹת בְּמִקָּח שְׁאָר תַּרְנְגוֹלִים יִקְנֶה אוֹתוֹ וְלֹא יֹאמַר כְּלוּם [אַחֲרוֹנִים]. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים אִם אֵין לוֹ תַּרְנְגוֹל יִקַּח אַוָּז אוֹ שְׁאָר בַּעֲלֵי חַיִּים (יא׳) שֶׁאֵינָם רְאוּיִים לְהַקְרָבָה לַמִּזְבֵּחַ, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֲפִלּוּ דָּגִים: (ה) **וְנָהֲגוּ לִתֵּן.** כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דניאל ד כד) ׳וַחֲטָאָךְ בְּצִדְקָה פְרֻק׳ וְכוּ׳, וּבֶאֱמֶת לִפְדּוֹתָן טוֹב יוֹתֵר (יג) שֶׁלֹּא יִתְבַּיְּשׁוּ הָעֲנִיִּים שֶׁיֹּאמַר זֶה נָתַן עֲווֹנוֹתָיו עַל רֹאשׁוֹ וּשְׁלָחוֹ אֵלַי, (יג) וְאִם יוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁלֹּא יִתְבַּיֵּשׁ יָכוֹל לִתֵּן לוֹ הָעוֹפוֹת עַצְמָם שֶׁלִּפְעָמִים נֶהֱנֶה יוֹתֵר שֶׁהוּא הֲנָאָה שֶׁאֵין צָרִיךְ לִטְרֹחַ: (ו) **בְּמָמוֹן שֶׁנּוֹתְנִין וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁיַּעֲרִיךְ (יד) דְּמֵי שִׁוּוּי הַכַּפָּרוֹת שֶׁשְּׁחָטָן וִיחַלֵּק דְּמֵי הַשִּׁוּוּי לַעֲנִיִּים, (טו) וְהַיְנוּ אִם הַיְכֹלֶת בְּיָדוֹ. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּמֵי שֶׁפּוֹדֶה אוֹתוֹ וְיֵשׁ בְּיָדוֹ מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁלּוֹ לֹא יִפְדֶּה בָּהֶם רַק בְּמָעוֹת שֶׁל חֻלִּין: (ז) **עַל הַקְּבָרוֹת וּלְהַרְבּוֹת.** וְיוּכַל לִתֵּן (טז) זֶה מִמְּעוֹת פִּדְיוֹן הַכַּפָּרוֹת, (יז) וְאֵין לְהַרְבּוֹת שָׁם בִּתְחִנּוֹת רַק מַה שֶּׁמְּיֻסָּד מֵהַקַּדְמוֹנִים שֶׁהֲרֵי אֵין אוֹמְרִים הַיּוֹם תַּחֲנוּן: (ח) **וְסָמַךְ יָדָיו עָלָיו.** וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ (יח) שֶׁיֵּשׁ לִמְנֹעַ דָּבָר זֶה דְּנִרְאֶה כְּמַקְדִּישׁ קָדָשִׁים וְשׁוֹחֲטָן בַּחוּץ, (יט) וַאֲחֵרִים כָּתְבוּ שֶׁאֵין לָחֹשׁ לָזֶה כֵּיוָן שֶׁהַתַּרְנְגוֹל אֵינוֹ רָאוּי לַמִּזְבֵּחַ: (ט) **וְזוֹרְקִין.** שֶׁדֶּרֶךְ הַתַּרְנְגוֹלִים לִזּוֹן מִן הַגָּזֵל וּבְנֵי הַמֵּעַיִם הֵם הַכֵּלִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁמְּקַבְּלִים הַגָּזֵל, (כ) לָכֵן מַרְחִיקִין עַצְמָם מִלְּאָכְלָם כְּדֵי לִתֵּן אֶל לִבּוֹ לְהַרְחִיק מִן הַגָּזֵל, (כא) וְגַם מִשּׁוּם רַחֲמָנִיּוּת כְּשֵׁם שֶׁמְּרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת לְפַרְנְסָן יְרַחֲמוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם:

א (א) **צָרִיךְ לְפַיְּסוֹ.** דְּגַם בָּזֶה עָבַר עַל אִסּוּר דְּאוֹנָאַת דְּבָרִים. (א׳) וְהִנֵּה אַף עַל פִּי שֶׁגַּם בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה מְחֻיָּב לְפַיֵּס לְמִי שֶׁפָּשַׁע כְּנֶגְדּוֹ, מִכָּל מָקוֹם אִם אֵין לוֹ פְּנַאי הוּא מַמְתִּין לְפַיְּסוֹ עַל יוֹם אַחֵר, אֲבָל בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים מְחֻיָּב לְתַקֵּן הַכֹּל כְּדֵי שֶׁיִּטָּהֵר מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו כְּדִכְתִיב (ויקרא טז ל) ׳כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם׳ וְגוֹ׳. וְכָל שֶׁכֵּן אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ (ג) מִן הַגֶּזֶל וְאוֹנָאָה וְכָל דָּבָר הַנּוֹגֵעַ בְּמָמוֹן יִרְאֶה לְתַקֵּן, [דְּזֶהוּ הַמְקַטְרֵג הַגָּדוֹל עַל הָאָדָם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ״ל (ויק״ר לג ג) סְאָה מָלֵא עֲוֹנוֹת מִי מְקַטְרֵג, גֶּזֶל מְקַטְרֵג בָּרֹאשׁ], וְאִם יֵשׁ לַחֲבֵרוֹ בְּיָדוֹ מָמוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְּבִיעָה עֲלֵיהֶם, יוֹדִיעֶנּוּ, אַף עַל פִּי שֶׁחֲבֵרוֹ לֹא יָדַע מִזֶּה כְּלָל, וְעַל כָּל פָּנִים יְסַדֵּר לִפְנֵי הָרַב וּמוֹרֵה צֶדֶק הָעִנְיָן בִּשְׁלֵמוּת וּבֶאֱמֶת בְּלֹא שֶׁקֶר וְלִשְׁאֹל הָאֵיךְ לְהִתְנַהֵג. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, כָּל דָּבָר שֶׁבְּמָמוֹן לֹא יִסְמֹךְ עַל הוֹרָאָתוֹ כִּי הַיֵּצֶר הָרָע יֵשׁ לוֹ הֶתֵּרִים הַרְבֵּה [חַיֵּי אָדָם (כלל קמד ס״ו)]: (ב) **לְפַיְּסוֹ.** וְנָכוֹן (ג) שֶׁיֵּלֵךְ בְּעַצְמוֹ אֵלָיו וְלֹא יִשְׁלַח תְּחִלָּה אֶמְצָעִי שֶׁיִּרְצֶה לְקַבֵּל פִּיּוּסִים, וְאִם קָשֶׁה עָלָיו לֵילֵךְ בְּעַצְמוֹ תְּחִלָּה אוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁיּוֹתֵר קָרוֹב הַפִּיּוּס עַל יְדֵי אִישׁ אֶמְצָעִי שֶׁיְּתַוֵּךְ בֵּינֵיהֶם, יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי אֶמְצָעִי: (ג) **יַחֲזֹר וְיֵלֵךְ.** וִיפַיְּסֶנּוּ בְּכָל פַּעַם (ד) בְּמִין רִצּוּי אַחֵר. וּבִשְׁעַת בַּקָּשַׁת מְחִילָה צָרִיךְ לְפָרֵט מַה שֶּׁחָטָא לַחֲבֵרוֹ, אִם לֹא כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁחֲבֵרוֹ יִתְבַּיֵּשׁ מִזֶּה כְּשֶׁיְּפָרֵט הַחֵטְא אֲזַי לֹא יְפָרֵט אוֹתוֹ. (ה) וּמִי שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ מְחִילָה מֵרַבִּים בִּכְלָל, אֵינוֹ יוֹצֵא אִם יוֹדֵעַ שֶׁעָשָׂה לְאֵיזֶה יָחִיד בִּפְרָט: (ד) **וְאִם אֵינוֹ מִתְפַּיֵּס בְּשָׁלֹשׁ פְּעָמִים.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּאֹפֶן זֶה, עַל יְדֵי רִבּוּי אֲנָשִׁים: (ה) **אֵינוֹ זָקוּק לוֹ.** וְאִם רָצָה לְפַיְּסוֹ יוֹתֵר (ו) רַשַּׁאי, אִם אֵין שָׁם בִּזְיוֹן הַתּוֹרָה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יא׳) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (יג) שָׁם (סק״ד): (יג) מַטֵּה אֶפְרַיִם (ס״י): (יד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה): (טו) פָּשׁוּט: (טז) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (יז) שָׁם: (יח) טַ״ז (סק״ג): (יט) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) וְהַגְּרַ״ז (ס״א): (כ) חַיֵּי אָדָם (שם): (כא׳) טַ״ז (סק״ד):

א (א׳) מַטֵּה אֶפְרַיִם (ס״א): (ג) **וְנִרְאֶה פָּשׁוּט דִּבְאִסּוּר גֶּזֶל וְאוֹנָאָה וּכְהַאי גַּוְנָא דְּיָדוּעַ שֶׁהוּא לָאו הַנִּתָּק לַעֲשֵׂה דְּ׳וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה׳** (ויקרא ה כג), **אֵין רַשַּׁאי לְהַמְתִּין עַד עֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים, דְּכָל שָׁעָה וְשָׁעָה יֵשׁ עָלָיו חִיּוּב עֲשֵׂה זוֹ** דְּהוּא תִּקּוּנוֹ שֶׁל לָאו, וְדוּמְיָא דְּכָל עֲשֵׂה דְּאוֹרַיְיתָא שֶׁחִיְּבוּ חֲזַ״ל לַעֲשׂוֹתוֹ בְּבוֹא זְמַנּוֹ, כְּמוֹ לוּלָב וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וּקְרִיאַת שְׁמַע וְכַדּוֹמֶה, וְכָל שֶׁכֵּן בָּזֶה שֶׁעָבַר מִתְּחִלָּה עַל לָאו דְּאוֹרַיְיתָא: (ג) עַיֵּן בְּבַ״ח (ס״ב) בְּשֵׁם עֵין יַעֲקֹב, וּפְרִי חָדָשׁ וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) וּמַטֵּה אֶפְרַיִם (שם): (ד) אַחֲרוֹנִים: (ה) מַטֵּה אֶפְרַיִם (ס״ב): (ו) בַּ״ח (שם) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וְהַגְּרַ״א דְּלֹא כִּפְרִי חָדָשׁ:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (ס״ב) כתב בפירוש כן: ובכל פעם שהולך לפייסו, אפילו בפעם הראשון, יקח עמו שלשה אנשים ויפייסנו בפניהם, ואם לא נתפייס בפעם השלישית שוב אין זקוק לו.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת יוֹם הַכִּפּוּרִים סִימָן תרו

אַחַר כָּךְ (ו) לִפְנֵי עֲשָׂרָה שֶׁבִּקֵּשׁ מִמְּנוּ מִתְּחִלָּה) (מרדכי דיומא (פ' תשכג) ומהרי"ל (מנהגים)). [ד]**וְאִם הוּא** (ג) **(ז) רַבּוֹ, צָרִיךְ לֵילֵךְ לוֹ כַּמָּה פְּעָמִים עַד שֶׁיִּתְפַּיֵּס.** הַגָּהָה: וְהַמּוֹחֵל (ח) לֹא יִהְיֶה אַכְזָרִי מִלְּמְחֹל (מהרי"ל (שם)), אִם לֹא שֶׁמְּכֻנֶּן (ד) (ט) לְטוֹבַת הַמְבַקֵּשׁ (י) מִתְּחִלָּה (גמרא דיומא (פז:)), וְאִם הוֹצִיא עָלָיו שֵׁם רַע (כ) (יא) אֵינוֹ צָרִיךְ לִמְחֹל לוֹ (מרדכי (שם) וסמ"ג (עשין טז) והגהות מיימוניות פרק ב' מהלכות תשובה (פוס ט) ומהר"י וויל (פר' קנט)):

ב (יב) [ה]**אִם** (ו) **מֵת** (יג) **אֲשֶׁר חָטָא לוֹ, מֵבִיא עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם וּמַעֲמִידָם** (יד) **עַל** (ז) **קִבְרוֹ וְאוֹמֵר** ׳**חָטָאתִי לַאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלִפְלוֹנִי זֶה** (טו) **שֶׁחָטָאתִי לוֹ**׳. (וְנָהֲגוּ לְבַקֵּשׁ מִתְּחִלָּה בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר) (מרדכי דיומא (שם)): **ג** [ו]**תַּקָּנַת קַדְמוֹנֵינוּ וְחֻרָם,** (טז) **שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא שֵׁם רָע עַל הַמֵּתִים: ד** (יז) * [ז]**יָכוֹל לִטְבֹּל וְלִלְקוֹת מָתַי שֶׁיִּרְצֶה רַק שֶׁיִּהְיֶה** (יח) **קֹדֶם הַלַּיְלָה,** (יט) [ח]**וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל הַטְּבִילָה.** הַגָּהָה: וְאֵין צָרִיךְ לִטְבֹּל רַק פַּעַם (מ) אַחַת (כ) בְּלֹא וִדּוּי, (כא) * מְשׁוּם קֶרִי, וְהוּא הַדִּין דְּהַטָּלַת (ט) תְּשֻׁעָה קַבִּין מַיִם (כב) נַמִּי מְהַנֵּי (מהר"י וויל (שם) וכל בו (פר' שם) תשב"ץ (קטן סר' קכג)). מִי שֶׁמֵּת לוֹ מֵת (כג) בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים,

ד שם (ע"ב) מַעוּבְדָא דְּרַב לְרַבִּי חֲנִינָא.
ה מִימְרָא דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא שָׁם (ע"א).
ו מָרְדְּכַי שָׁם (סר' תשכה) וְשָׁיֵשׁ סָמְךְ לָזֶה מֵהַהֶתֵּמָא פְּרָשַׁת וַאֲתָחַנַּן (סר' ו). ז כָּל בּוֹ (סר' סח) וְהַתַּשְׁבֵּ"ץ (קטן קכג) בְּשֵׁם הָרַ"מ.
ח שָׁם (תשב"ץ קטן סר' קכג) וְהַטּוּר בְּשֵׁם אֲבִיו הָרֹא"ש.

בַּאֵר הֵיטֵב

רַשַּׁאי, אִם אֵין שָׁם בְּזִיּוֹן הַתּוֹרָה. בַּ"ח (שם): (ג) **רַבּוֹ.** אֲפִלּוּ אֵינוֹ רַבּוֹ מֻבְהָק רַק שֶׁשָּׁמַע מִמְּנוּ דִּבְרֵי תוֹרָה. מִשְׁפַּט צֶדֶק (ח"ב סי' מט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג). וּבִשְׁעַת מִתְּחִלָּה צָרִיךְ לְפָרֵט הַחֵטְא שֶׁחָטָא לְחֲבֵרוֹ, וְאִם חֲבֵרוֹ מִתְבַּיֵּשׁ בָּזֶה לֹא יִפְרֹט אוֹתוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן): (ד) **לְטוֹבַת.** וְהוּא הַדִּין אִם מְכֻנֶּן לְטוֹבָתוֹ. בַּ"ח (שם). וְעַיֵּן ט"ז סָעִיף קָטָן ב' וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב עָלָיו הֵיד אֶהָרֹן (הגב"י): (ה) **אֵינוֹ צָרִיךְ.** פְּרוּשׁ שֶׁאֵין הַמּוֹחֵל אַכְזָרִי כְּשֶׁאֵין מוֹחֵל אֲבָל אִם רוֹצֶה לִמְחֹל הֲוֵה מִתְּחִלָּה, מִשּׁוּם הָכִי אִם מֵת אוֹתוֹ שֶׁחָטָא לוֹ מֻתָּר לְעַנְיֵן אַף שֶׁהוֹצִיא עָלָיו שֵׁם רַע, דְּאָמְרִינַן אִלּוּ הָיָה קַיָּם הָיָה מוֹחֵל לוֹ, וְכֵיוָן עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם עַל קִבְרוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף ב': **ב** (ו) **מֵת.** אִם אָמַר לְאֶחָד מִמֶּנּוּ, לֹא פָּגַע בִּכְבוֹד אָבִיו דְּיָכוֹל לוֹמַר עָלָיךְ כְּנִגְדִּי אֶלָּא אִם כֵּן אָמַר מֻתָּר בֵּן מֻתָּר. יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה בָּבָא קַמָּא (פ"ח) סִימָן מ"ו, מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ו) **לִפְנֵי עֲשָׂרָה.** כְּדֵי לְפָרְסֵם הַדָּבָר שֶׁמְּצַדּוֹ לֹא יִכָּצֵר: (ז) **רַבּוֹ.** אֲפִלּוּ (ו) אֵינוֹ רַבּוֹ מֻבְהָק אֶלָּא שֶׁשָּׁמַע מִמֶּנּוּ דִּבְרֵי תוֹרָה: (ח) **לֹא יִהְיֶה אַכְזָרִי מִלְּמְחֹל.** דְּכֹל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו (ר"ה יז.). (ט) וְאִם הוּא לֹא יִרְצֶה לִמְחֹל גַּם לֹא יִמְחֲלוּ לוֹ: (ט) **לְטוֹבַת הַמְבַקֵּשׁ וְכוּ'.** כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נִכְנָע לִבּוֹ הָעָרֵל וְלֹא יִרְגִּיל בְּכָךְ, וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּמִלִּבּוֹ (ט) צָרִיךְ לְהָסִיר הַשִּׂנְאָה מִמֶּנּוּ אַחֲרֵי דְּבָאֱמֶת בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מִתְּחִלָּה: (י) **מְחִילָה.** וְהוּא הַדִּין אִם (י) מְכֻנֶּן לְטוֹבַת עַצְמוֹ שֶׁמִּתְיָרֵא שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ הֶזֵק כְּשֶׁיִּמְחֹל: (יא) **אֵינוֹ צָרִיךְ לִמְחֹל לוֹ.** דְּאִיכָּא דְּשָׁמַע בַּחֲשָׁדָא וְלֹא שָׁמַע בַּפִּיּוּס וְנִשְׁאַר הַשֵּׁם רָע, (יא) וּמִכָּל מָקוֹם מִדַּת עֲנָוָה לִמְחֹל גַּם בָּזֶה: **ב** (יב) **אִם מֵת וְכוּ'.** זֶה קָאֵי (יב) גַּם אֲמוֹצִיא שֵׁם רָע, דְּאָמְרִינַן אִלּוּ הָיָה חַי הָיָה מוֹחֵל לוֹ: (יג) **אֲשֶׁר חָטָא לוֹ.** וְאִם קָרָא לְאֶחָד מֻמְזָר, יֵשׁ אוֹמְרִים דְּפָגַם בִּכְבוֹד אֲבוֹתָיו גַּם כֵּן וְצָרִיךְ לֵילֵךְ עַל קִבְרָם, (יג) [א]אֲבָל רַבִּים חוֹלְקִין עַל זֶה דְּיָכוֹל לוֹמַר לָאו אַדַּעְתַּאי שֶׁיִּהְיֶה הַדָּבָר נוֹגֵעַ לַאֲבוֹתָיו אֶלָּא אִם כֵּן קָרָאוֹ מַמְזֵר בֶּן מַמְזֵר. וְעַיֵּן בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ת"כ (סל"ח) לְעִנְיַן אִם קָרָאוֹ רָשָׁע בֶּן רָשָׁע אוֹ גַּנָּב בֶּן גַּנָּב: (יד) **עַל קִבְרוֹ.** וְצָרִיךְ לֵילֵךְ לְשָׁם יְחִידִי. וְאִם (יד) הוּא חוֹץ לִשְׁלֹשָׁה פָּרָסָאוֹת יִשְׁלַח שְׁלוּחוֹ לְשָׁם וְהַשָּׁלִיחַ יִקַּח עֵשָׂרָה (טו) אֲנָשִׁים וְיֵלֵךְ עַל קִבְרוֹ וִיבַקֵּשׁ מִתְּחִלָּה בְּשֵׁם הַמֶּחֱרָךְ, וְיֹאמַר ׳הִנְנִי שְׁלִיחַ פְּלוֹנִי מוֹדָה בָּרַבִּים שֶׁשָּׁלַחֲנִי פְּלוֹנִי לֵאמֹר שֶׁחָטָא לֵאלֹקֵי יִשְׂרָאֵל׳ וְכוּ'. וְאִם חֵרְפּוֹ לְאַחַר מִיתָה, (טז) אֵינוֹ צָרִיךְ לֵילֵךְ עַל קִבְרוֹ אֶלָּא מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מִתְּחִלָּה בַּמָּקוֹם שֶׁבִּיְשׁוֹ: (טו) **שֶׁחָטָאתִי לוֹ.** בְּחֵטְא פְּלוֹנִי, (יז) כִּי צָרִיךְ בָּזֶה לְפָרֵט הַחֵטְא (יח) וְהֵם יְשִׁיבוּ לוֹ ׳מְחוּל לְךָ׳ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים: **ג** (טז) **שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא שֵׁם רָע וְכוּ'.** וְלָכֵן (יט) צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל שֶׁעָבַר הַחֵרֶם: **ד** (יז) **יָכוֹל לִטְבֹּל.** הַמְחַבֵּר קִצֵּר, דִּמְקַדֵּם הָיָה לוֹ לִכְתֹּב דִּמְנַהֵג לִטְבֹּל וְלִלְקוֹת בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר. (כ) וַאֲפִלּוּ נְעָרִים וּבְתוּלוֹת מִכֵּיוָן שֶׁהֵם בְּנֵי מִצְוֹת טוֹבְלוֹת: (יח) **קֹדֶם הַלַּיְלָה.** טוֹב (כא) שֶׁיִּטְבֹּל קֹדֶם תְּפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁשָּׁם מְתוּדָּה וְכֵן נוֹהֲגִין, וּמִקְצָתָן נוֹהֲגִין לִטְבֹּל אַחַר סְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה סָמוּךְ לְיוֹם הַכִּפּוּרִים: (יט) **וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ.** דִּטְבִילָה זוֹ אֵינוֹ רַק מִשּׁוּם מִנְהָג: (כ) **בְּלֹא וִדּוּי.** לְאַפּוֹקֵי מֵאוֹתָן הָרְגִילִין לְהִתְוַדּוֹת בִּשְׁעַת טְבִילָה: (כא) **מִשּׁוּם קֶרִי.** וְלָכֵן דַּי בְּפַעַם אַחַת וְגַם אֵין צָרִיךְ לְוִדּוּי. [ב]וְאִשָּׁה שֶׁשָּׁמְשָׁה בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים צְרִיכָה לְכַבֵּד בֵּיתָהּ בְּחַמִּין קֹדֶם טְבִילָה, שֶׁלֹּא תִּפְלֹט שִׁכְבַת זֶרַע וְתַחֲזֹר לְטֻמְאַת קֶרִי, [ב]אִם לֹא שֶׁהִיא סָמוּךְ לְטְבִילָתָהּ אוֹ סָמוּךְ לְוֶסְתָּהּ שֶׁאָז רְגִילוּת לְהִתְעַבֵּר וְאִם תְּכַבֵּד יֵשׁ לָחוֹשׁ לְהַשְׁחָתַת זֶרַע, כֵּן כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח), וּבְתְשׁוּבַת רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶּר (מהדו"ק סי' עא) מְפָקְפֵק וּמְצַדֵּד דִּלְעוֹלָם לֹא תְּכַבֵּד]. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּטֶעֱם (כב) הַטְּבִילָה מִשּׁוּם תְּשׁוּבָה, וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְטְבֹּל שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים וְכֵן כָּתַב הָרוֹקֵחַ (סי' ריד). וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּאַף לְמַאן דְּסָבְרָא לֵיהּ דְּטֶעֱם הַטְּבִילָה מִשּׁוּם קֶרִי, אֲפִלּוּ הָכִי צָרִיךְ תָּמִיד לְטְבֹּל בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר אֲפִלּוּ אִם כְּבָר טָבַל עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְלֹא רָאָה עוֹד קֶרִי: (כב) **נַמִּי מְהַנֵּי.** אִם הוּא מִצְטַעֵר בִּטְבִילָה [כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם אֲבִיו הָרֹא"ש]. רַק יֹאמַר אִשְׁתְּמִיט בְּלֹא הַזְכָּרַת הַשֵּׁם, עַד כְּאן לְשׁוֹנוֹ. אֲכָל לְפִי הַנִּרְאֶה, אוֹתָן הַמִּתְעַדְּנִים בְּרוּבֵי עֲדִיָּן, וְטוֹב יוֹתֵר שֶׁיֹּאמַר הִנְנִי מוּכָן וּמְזֻמָּן לְקַיֵּם מִצְוַת הַשֵּׁם בְּכָל לֵב וְנֶפֶשׁ וּמְאֹד, וְכֵן נוֹהֲגִין. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) שֶׁכָּתַב שֶׁנּוֹהֲגִין לְהַזְהִיר לְהַקְטָנִים שֶׁיִּזָּהֲרוּ מִלְּהַכְנִיס אֶצְבָּעוֹתֵיהֶם בְּפִיהֶם בְּשָׁעָה שֶׁמְּטַבְּלִין אוֹתָם, וְכֵן נוֹהֲגִין לְהַזְהִיר לְהַמְטַבְּלִים שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לְתוֹךְ הַמַּיִם עַד שֶׁיִּגְמֹר הַמְטַבֵּל לְבָרֵךְ עַל הַטְּבִילָה וְעַל הַנְּטִילָה